

KYSELY VASTUULLISISTA HANKINNOISTA KUNTIEN HANKINTAPÄÄTTÄJILLE

Yhteenvetoraportti helmikuu 2016



Kyselyn tausta ja sisältö

- Tämän kyselytutkimuksen kuntien hankintavastaaville liittyen vastuullisiin hankintoihin on toteuttanut **Sales Questor Oy**. Kyselyn toimeksiantajina ovat **Motiva Services Oy**, **Ympäristömerkintä**, **Reilu kauppa ry**, **Pro luomu ry** ja **Ekocentria**.
- Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kuntien hankintavastaavien näkemyksiä ja kokemuksia kuntansa hankintapolitiikasta liittyen vastuullisiin hankintoihin. Lopullinen lomake on laadittu yhteistyössä SQ:n ja toimeksiantajien kesken.
- Tiedot kerättiin puhelinhaastatteluin 19.1. – 28.1.2016 välisenä aikana. Puhelinhaastattelujen toteutuksesta vastasi JM Tieto Oy. Keskimääräinen haastattelun kesto oli n. 12-15 minuuttia.
- Kyselyn vastaajamäärä on 100. Kohderyhmään kuuluvat 200 suurimman kunnan hankintapäätäjät. Kohderyhmään tavoiteltiin sekä hankinnoista yleisvastuuta omaavia, että elintarvikehankinnoista ja käyttötavara- ja palveluhankinnoista vastaavia. Kohderyhmän jakauma on tarkemmin esitetty grafiikassa.
- Kokonaistuloksissa (n=100) keskimääräinen luottamusväli on noin $\pm 8,5\%$ -yksikköä suuntaansa (95%:n luottamustasolla ja oletuksella, että hankintapäätäjiiä kunnissa on korkeintaan muutama tuhat).
- *Projektin vastuuhenkilönä Sales Questor Oy:ssä on toiminut Ville Haikola (p. 040 7722 651).*

Tiivis yhteenveto päätuloksista

1/3

REILU KAUPPA, JOUTSENMERKKI JA LUOMU TUNNETAAN

- Yhdeksän kymmenestä sanoo tuntevansa ja tietävänsä nämä kolme merkkiä ja niiden merkityksen. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on heikoiten tunnettu kysytyistä kuudesta asiasta. Sen merkityksen tietää vain viidennes, joka neljäs ei ole kuullutkaan siitä.

ALLE PUOLELLA KUNNISTA ON HANKINTAOHJEISTUKSESSA KIRJATTUNA YLEISIÄ VASTUULLISUUTEEN LIITTYVIÄ OHJEISTUKSIA

- Vain 44% sanoo kuntansa hankintaohjeistuksessa olevan yleisesti vastuullisuuteen liittyviä ohjeistuksia. Lähes viidennes ei osannut kuitenkaan sanoa onko näitä.
- Joka viides sanoi että hankintaohjeistuksessa on kirjattuna yleisiä vastuullisuuteen liittyviä tavoitteita. Tämänkin suhteen hyvin iso osa, neljäs, ei osannut ottaa kantaa.
- Isoimmissa kunnissa (yli 20.000 asukkaan kunnat) sekä ohjeistukset, että tavoitteet ovat huomattavasti yleisempiä. Yleisiä ohjeistuksia on neljässä viidestä ja tavoitteitakin on kirjattu lähes joka toisessa isommassa kunnassa.

ELINTARVIKKEIDEN JA KÄYTTÖTARVIKKEIDEN HANKINTAOHJEISTUKSISSA ON HARVOIN LUOMUN, REILUN KAUPAN TAI JOUTSENMERKITYJEN TUOTTEIDEN HANKINTAOHJEISTUKSIA TAI NIILLE TAVOITTEITA

- Vajaa viidennes sanoo, että elintarvikkeiden hankintaohjeistuksessa on luomutuotteiden hankintaan liittyviä ohjeistuksia tai tavoitteita. Reilun kaupan tuotteiden osalta lukemat ovat vielä alhaisemmat.
- Joutsenmerkittyjen/EU-Ympäristömerkittyjen tuotteiden hankintaan liittyviä ohjeistuksia käyttötarvikkeiden ja palveluiden hankintaohjeistuksissa on joka viidennellä, tavoitteita huomattavasti harvemmallalla.

Tiivis yhteenveto päätuloksista

2/3

JOUTSENMERKKI YLEISIMMIN KÄYTETTY MERKKI KILPAILUTUKSISSA

- Neljä kymmenestä sanoo, että Joutsenmerkin kriteereitä käytetään kunnan hankintakilpailutuksissa ainakin jossain määrin. Luomun, Reilun kaupan ja EU-ympäristömerkin kriteerejä käytetään selvästi harvemmin.
- Isoimmissa kunnissa (yli 20.000 asukkaan kunnat) Joutsenmerkin kriteerien, Luomun ja Reilun kaupan kriteerien käyttö kilpailutuksissa on selvästi yleisempää kuin pienemmissä kunnissa.

HANKINTABUDJETTI, VASTUULLISTEN TUOTTEIDEN HANKINTAPROSESSIN HITAAUS JA TUOTTEIDEN HUONO SAATAVUUS VAIKEUTTAVAT ENITEN VASTUULLISTEN TUOTTEIDEN HANKINTAA

- Vähintään joka toinen sanoo näiden kolmen seikan vaikeuttavan / vähentävän vastuullisten tuotteiden hankintaa.
- Isoimmissa kunnissa (yli 20.000 asukkaan kunnat) hankintabudjetti koetaan vielä muita useammin esteeksi.

JOUTSENMERKIN TAI EU-YMPÄRISTÖMERKIN VAATIMISELLE KILPAILUTUKSISSA OLLAAN MYÖTÄMIELISIMPIÄ

- Lähes yhdeksän kymmenestä on täysin/jokseenkin samaa mieltä, että Joutsenmerkkiä tai EU-ympäristömerkkiä tulisi jatkossa vaatia kunnan hankinnoissa. Myös Luomun ja Reilun kaupan vaatimisen suhteen enemmistö on myötämielisiä, vaikkakaan ei yhtä selkeästi.
- Kolme neljästä uskoo uuden hankintalain lisäävän vastuullisesti merkittyjen tuotteiden hankintaa.

Tiivis yhteenveto päätuloksista

3/3

TIETOA JA KOULUTUSTA KAIVATAAN VASTUULLISTEN HANKINTOJEN OSUUDEN LISÄÄMISEKSI

- Ylivoimaisesti eniten mainitaan lisätieto ja koulutus kun kysyttiin avoimesti mitä tukea tarvittaisiin vastuullisten hankintojen tekemiseen. Tietoa ei välttämättä kaivata pelkästään itselle, vaan myös luottamusmiehille ja muille päättäjille.

Tiivis yhteenveto päätuloksista – Pro Luomun omat kysymykset

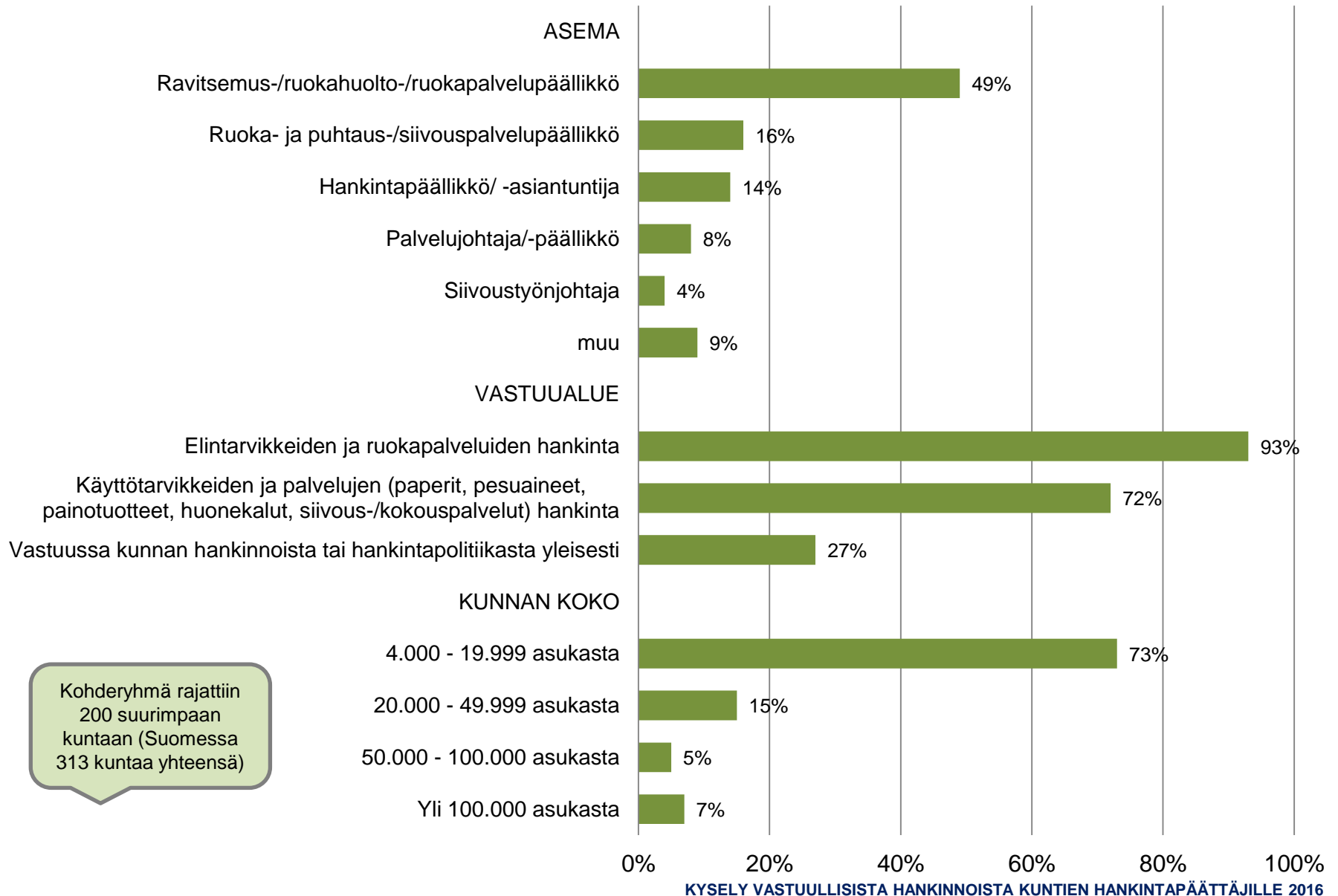
NELJÄ VIIDESTÄ OLII TIETOINEN VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSESTÄ LUOMUN OSUUDEN KASVATTAMISEKSI – ENEMMISTÖLLE SE ON TÄRKEÄ TAVOITE

- Joka viides elintarvikkeiden/ruokapalvelujen hankintavastaava ei siis ole tietoinen tästä periaatepäätöksestä.
- Lähes kolme neljästä pitää tämän tavoitteen saavuttamista erittäin tai melko tärkeänä. Ensisijaisena syynä ovat luomun laatu, puhtaus ja terveellisyys, sekä myös paikallisuuden (lähiluomu) tukeminen.
- Joka neljäs ei kuitenkaan koe tavoitetta tärkeäksi. Keskeisin perustelu heillä oli se, että muut asiat kuten lähiruoka tai Joutsenmerkki koetaan luomua tärkeämmäksi. Lähes yhtä moni myös koki, ettei luomu tuo muihin tuotteisiin nähden etua / ei ole parempi. Hinta oli vasta kolmanneksi yleisin perustelu.



Vastaajaryhmän rakenne

Vastaajaryhmän rakenne (n= 100, kaikki)



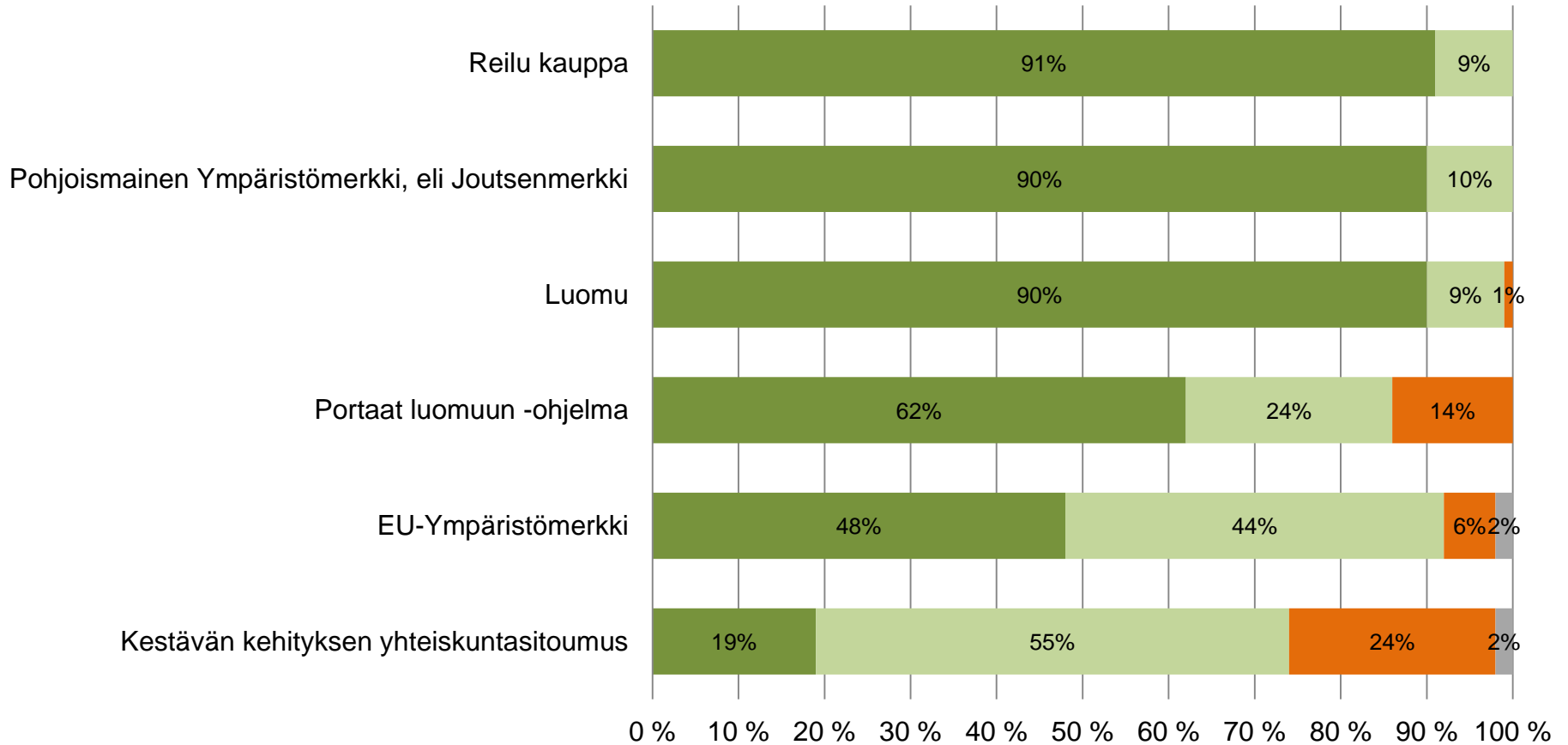
Kohderyhmä rajattiin 200 suurimpaan kuntaan (Suomessa 313 kuntaa yhteensä)



Tulokset graafisesti

Missä määrin seuraavat vastuullisuusmerkit tai -ohjelmat ovat sinulle tuttuja?

(n= 100, kaikki)



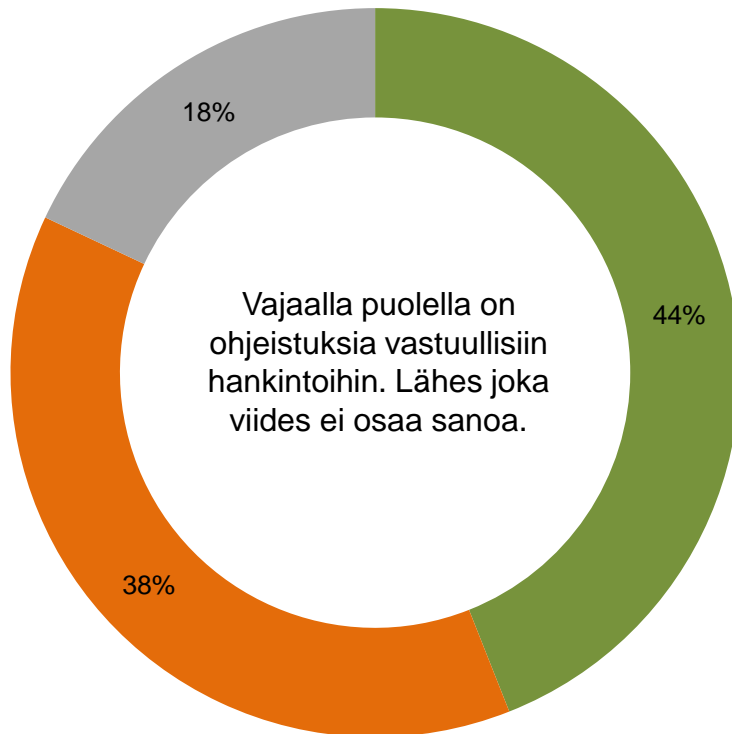
- On tuttu ja tiedän, mitä se merkitsee
- Olen kuullut, mutta en tunne tarkemmin sen merkitystä
- En tunne lainkaan
- Ei osaa sanoa

Vastuullisuusmerkki tai -ohjelma on tuttu ja tietää mitä se merkitsee.

	KAIKKI (n=100)	Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=27)	Yleishankintapäätäjät (n=27)
Reilu kauppa	91 %	89 %	85 %
Pohjoismainen Ympäristömerkki, eli Joutsenmerkki	90 %	89 %	93 %
Luomu	90 %	93 %	93 %
Portaat luomuun -ohjelma	62 %	67 %	56 %
EU-Ympäristömerkki	48 %	63 %	56 %
Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus	19 %	26 %	30 %

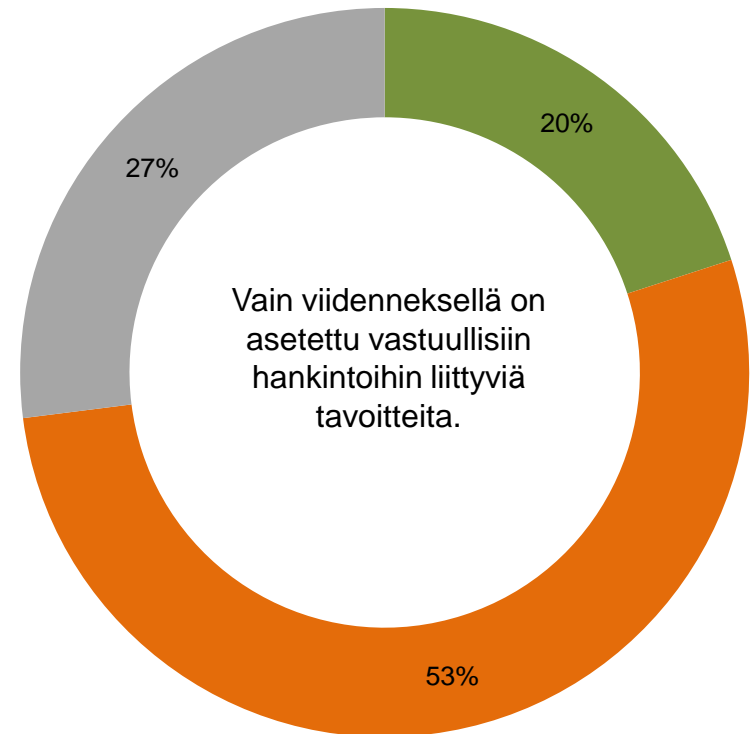
Onko kuntanne hankintaohjeistukseen kirjattu yleisesti vastuullisuuteen, kuten ympäristöasiat tai ihmisoikeudet, liittyviä... (n= 100, kaikki)

OHJEISTUKSIA?



■ Kyllä ■ Ei ■ Ei osaa sanoa

TAVOITTEITA?



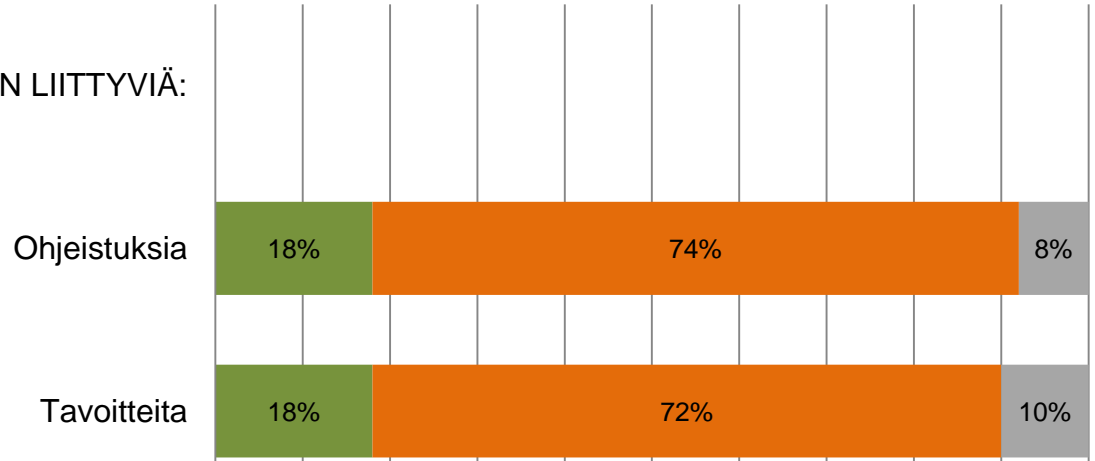
■ Kyllä ■ Ei ■ Ei osaa sanoa

Kunnan hankintaohjeistukseen on kirjattu yleisesti vastuullisuuteen, kuten ympäristöasiat tai ihmisoikeudet, liittyviä...	KAIKKI (n=100)	Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=27)	Yleishankintapäätäjät (n=27)
Ohjeistuksia	44 %	78 %	44 %
Tavoitteita	20 %	48 %	26 %

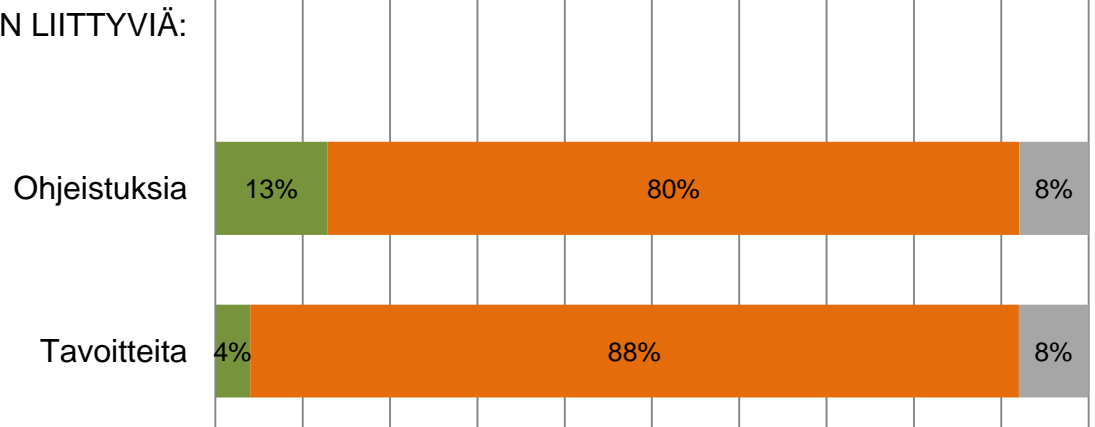
Onko kuntanne elintarvikkeiden hankintaohjeistukseen kirjattu...?

(n= 93, elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)

LUOMUTUOTTEIDEN HANKINTAAN LIITTYVIÄ:



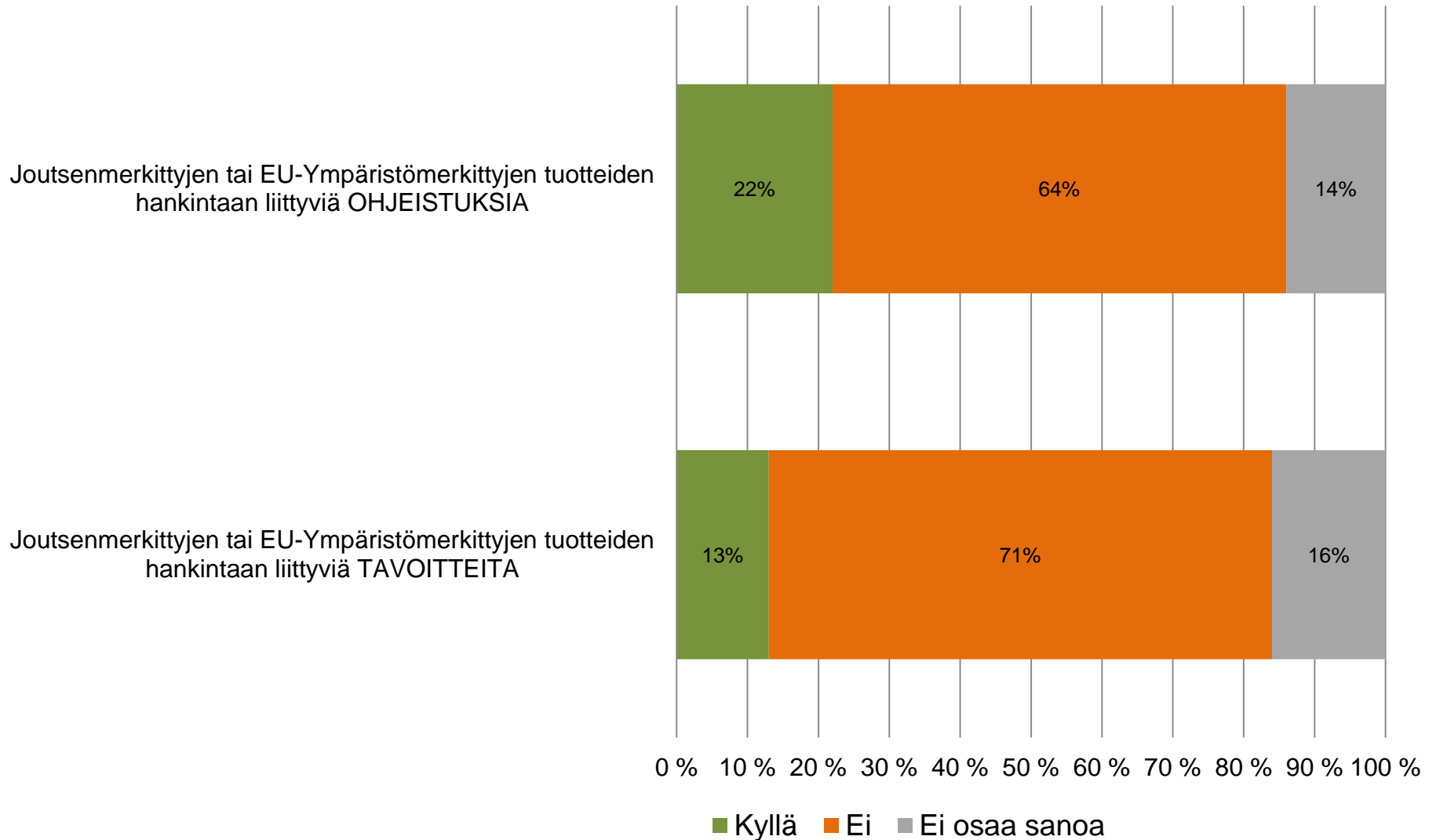
REILUN KAUPAN TUOTTEIDEN HANKINTAAN LIITTYVIÄ:



0 % 10 % 20 % 30 % 40 % 50 % 60 % 70 % 80 % 90 % 100 %

■ Kyllä ■ Ei ■ Ei osaa sanoa

Onko kuntanne käyttötarvikkeiden ja palveluiden (paperit, pesuaineet, painotuotteet, huonekalut, siivous- ja kokouspalvelut) **hankintaohjeistukseen kirjattu...?**
 (n= 77, käyttötarvikkeiden ja palvelujen hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)



	KAIKKI	Yli 20.000 asukkaan kunnat	Yleishankintapäätäjät
Kunnan elintarvikkeiden hankintaohjeistukseen on kirjattu...	(n= elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)		
	(n=93)	(n=24)	(n=27)
Luomutuotteiden hankintaan liittyviä ohjeistuksia	18 %	25 %	22%
Luomutuotteiden hankintaan liittyviä tavoitteita	18 %	25 %	15%
Reilun kaupan tuotteiden hankintaan liittyviä ohjeistuksia	13 %	29 %	19%
Reilun kaupan tuotteiden hankintaan liittyviä tavoitteita	4 %	13 %	4%
Kunnan käyttötarvikkeiden ja palveluiden hankintaohjeistukseen on kirjattu...	n= käyttötarvikkeiden ja palvelujen hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat		
	(n=77)	(n=20)	(n=27)
Joutsenmerkittyjen tai EU-Ympäristömerkittyjen tuotteiden hankintaan liittyviä ohjeistuksia	22 %	45 %	30%
Joutsenmerkittyjen tai EU-Ympäristömerkittyjen tuotteiden hankintaan liittyviä tavoitteita	13 %	35 %	11%

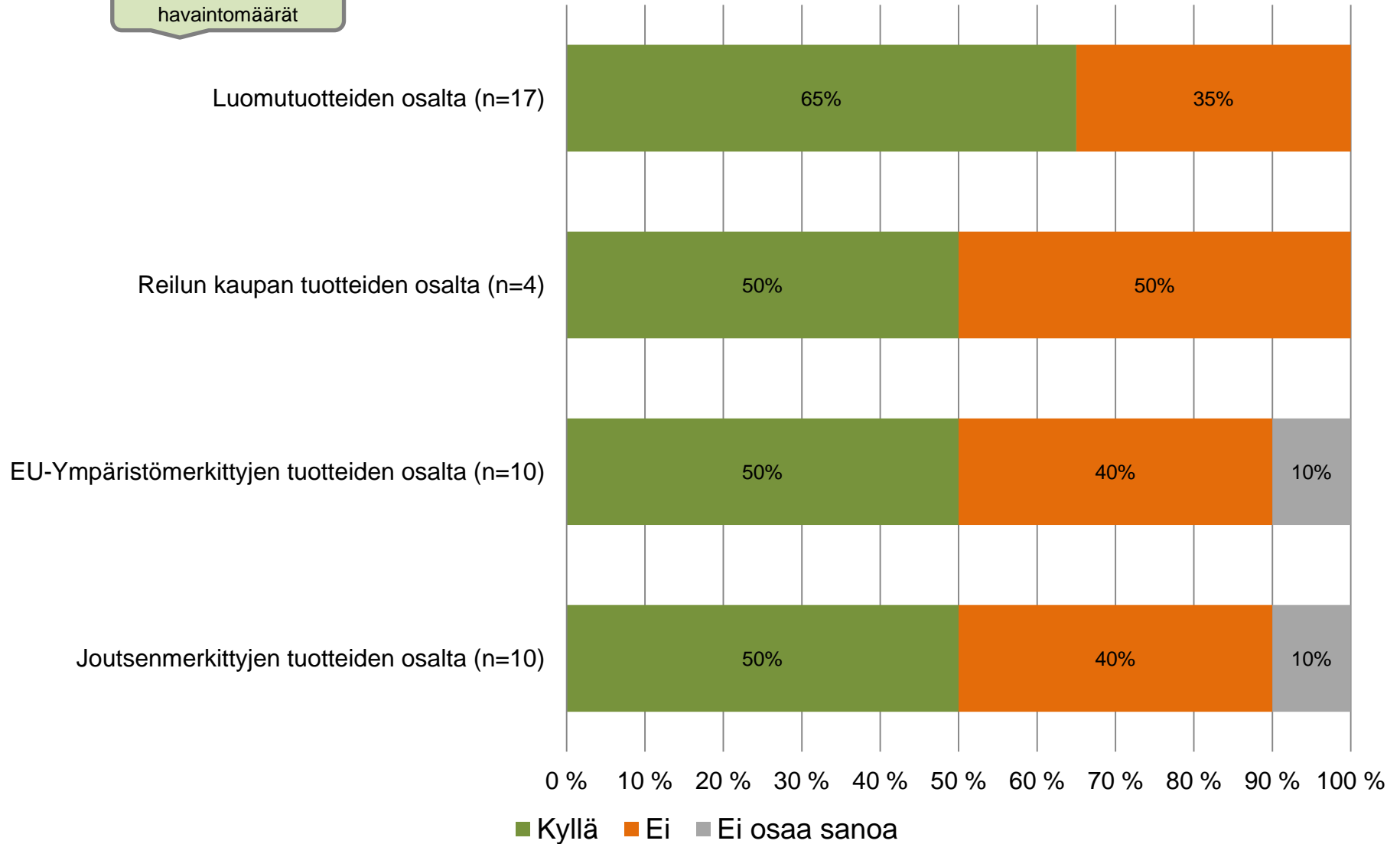
Millaisia tavoitteita on asetettu joutsenmerkittyjen, EU-Ympäristömerkittyjen, reilun kaupan tai luomutuotteiden hankintaan? (n=23, on asetettu hankintaohjeeseen tavoitteita luomun, reilun kaupan tai ympäristömerkin suhteen)

- Ei muista tavoitteita
- Ei osaa sanoa tähän tarkemmin, paitsi että luomutuotteita pyritään hankkimaan määrättyjä määriä.
- Ei tarkalleen muista asetettuja tavoitteita
- Ei muista
- Kilpailutettaessa tavaraa tai palvelua otetaan ympäristöasiat jokaisessa tarjouspyynnössä huomioon.
- Kilpailutuksista ja hankinnoista 90%:ssa otettu ympäristönäkökohdat huomioon. Tavoitteita ei ole sidottu määrättyyn merkkiin.
- kotimaisuus pitää olla suuri
- kotimaisuutta on tähdennetty. alkuperämaa huomioitu. kotimaisuusaste
- Käytössä on portaat luomuun ohjelma. Luomutuotteisiin panostetaan ja mahdollistetaan luomun käyttäminen toimipaikoissa.
- Luomua käytetään mahdollisimman paljon. Tietyt prosentit on mitä mitataan toteutuuko ne.
- Luomua tulisi käyttää mahdollisimman paljon, mutta raha tulee vastaan usein luomuhankinnoissa
- Luomutuotteiden osalta on tavoitteena ottaa ainakin 1 luomutuote käyttöön.
- Luomutuotteita käytettäisiin mahdollisimman paljon
- Mahdollisimman paljon huomioidaan ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöä
- Mahdollisuuksien mukaan lisäämään luomutuotteiden hankintaa
- On asetettu muutamien prosenttien tavoitteita.
- On määritelty että kahvi olisi reilun kaupan tuote ja luomua. Luomussa pyrittäisiin että tulisi olla 40% kokonaisuudessaan.
- pyrkimys käyttää kotimaista
- Tarkkoja tavoitteita ei ole asetettu, mutta jonkin verran pitäisi hankkia luomua
- Tavoitteita ei ole kirjattu vaan nämä tuotteet ovat heillä suoraan sopimustuotteiksi kirjattuja, hankintoja tehdään niiden mukaan.
- Tavoitteita ei ole kirjattu, mutta jos tuoteryhmissä on mukana esim. joutsenmerkittyjä tuotteita niin näitä pitäisi suosia.
- yhteiskuntavastuu
- ympäristömerkittyjen tuotteiden hankintaa on suosittu.

Mitataan asetettujen tavoitteiden toteutumista jotenkin?

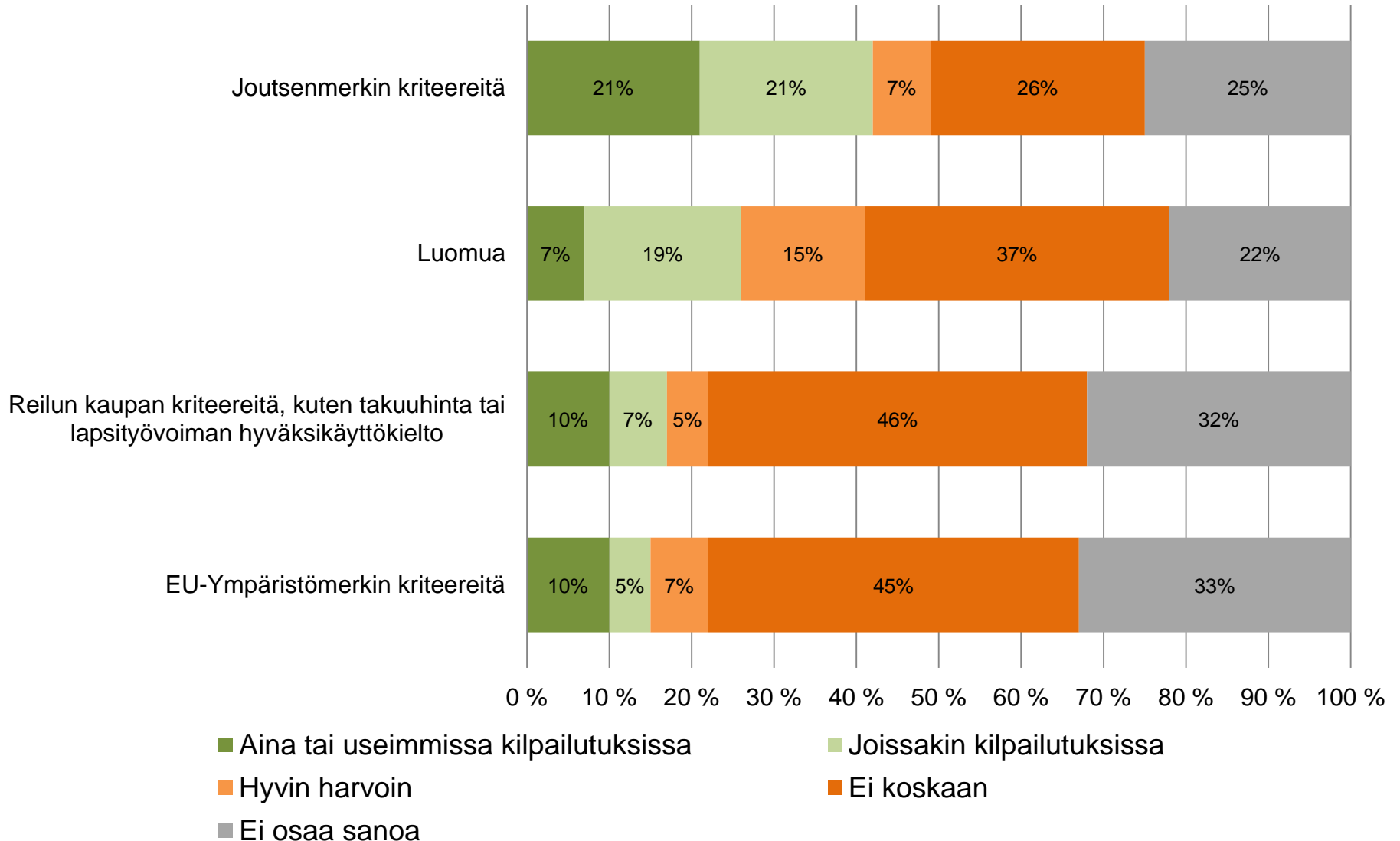
(n= tuotteelle on asetettu hankintaohjeeseen tavoitteita)

HUOM! Pienet havaintomäärät



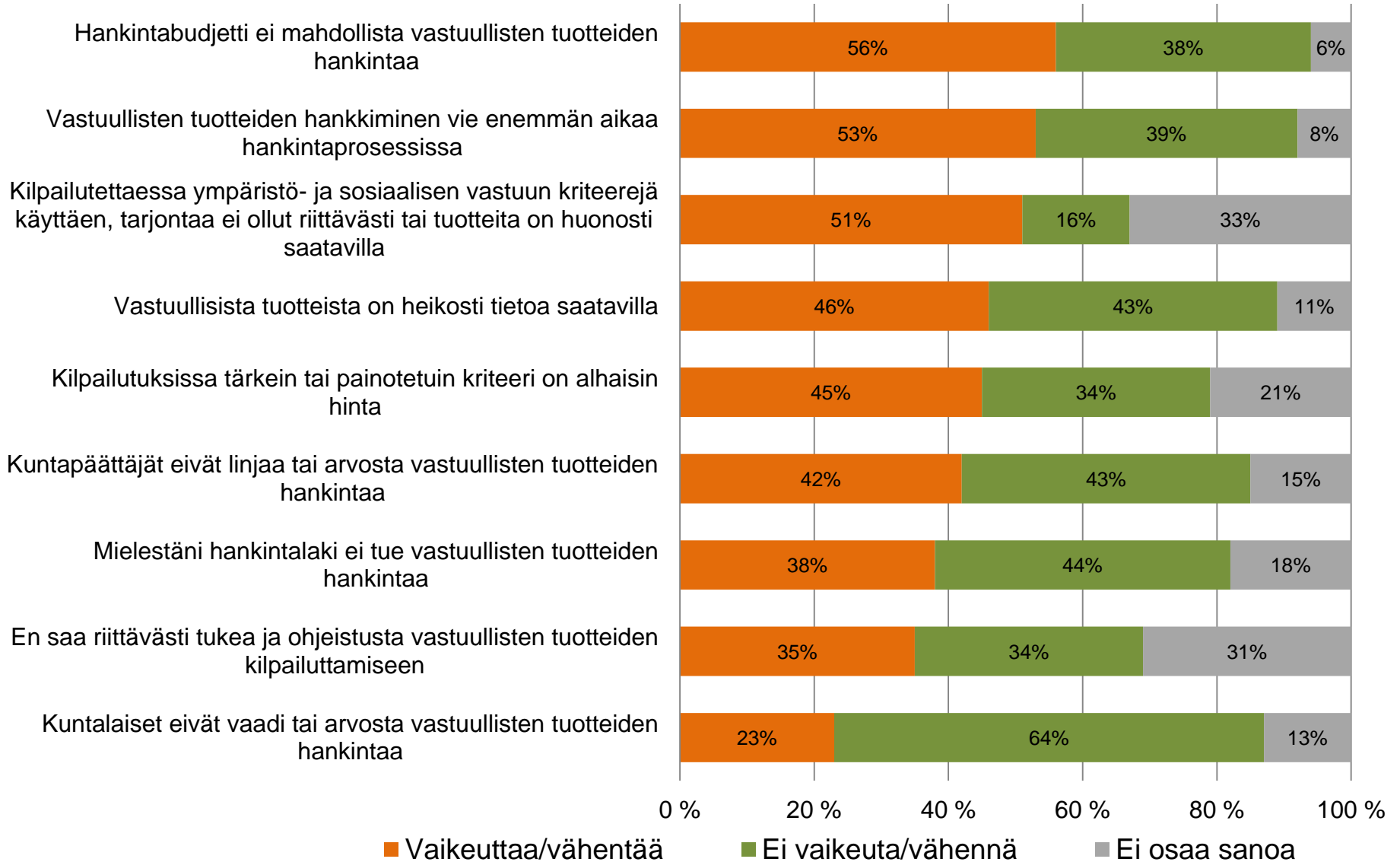
Käytättekö kuntanne hankintakilpailuissa yhtenä valintakriteerinä...?

(n= 100, kaikki)



Kunta käyttää hankintakilpailutuksissa yhtenä valintakriteerinä vähintään joissakin kilpailutuksissa...	KAIKKI (n=100)	Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=27)	Yleishankintapäätäjät (n=27)
Joutsenmerkin kriteereitä	42 %	56 %	56 %
Luomua	26 %	37 %	37 %
Reilun kaupan kriteereitä, kuten takuuhinta tai lapsityövoiman hyväksikäyttökielto	17 %	41 %	22 %
EU-Ympäristömerkin kriteereitä	15 %	15 %	22 %

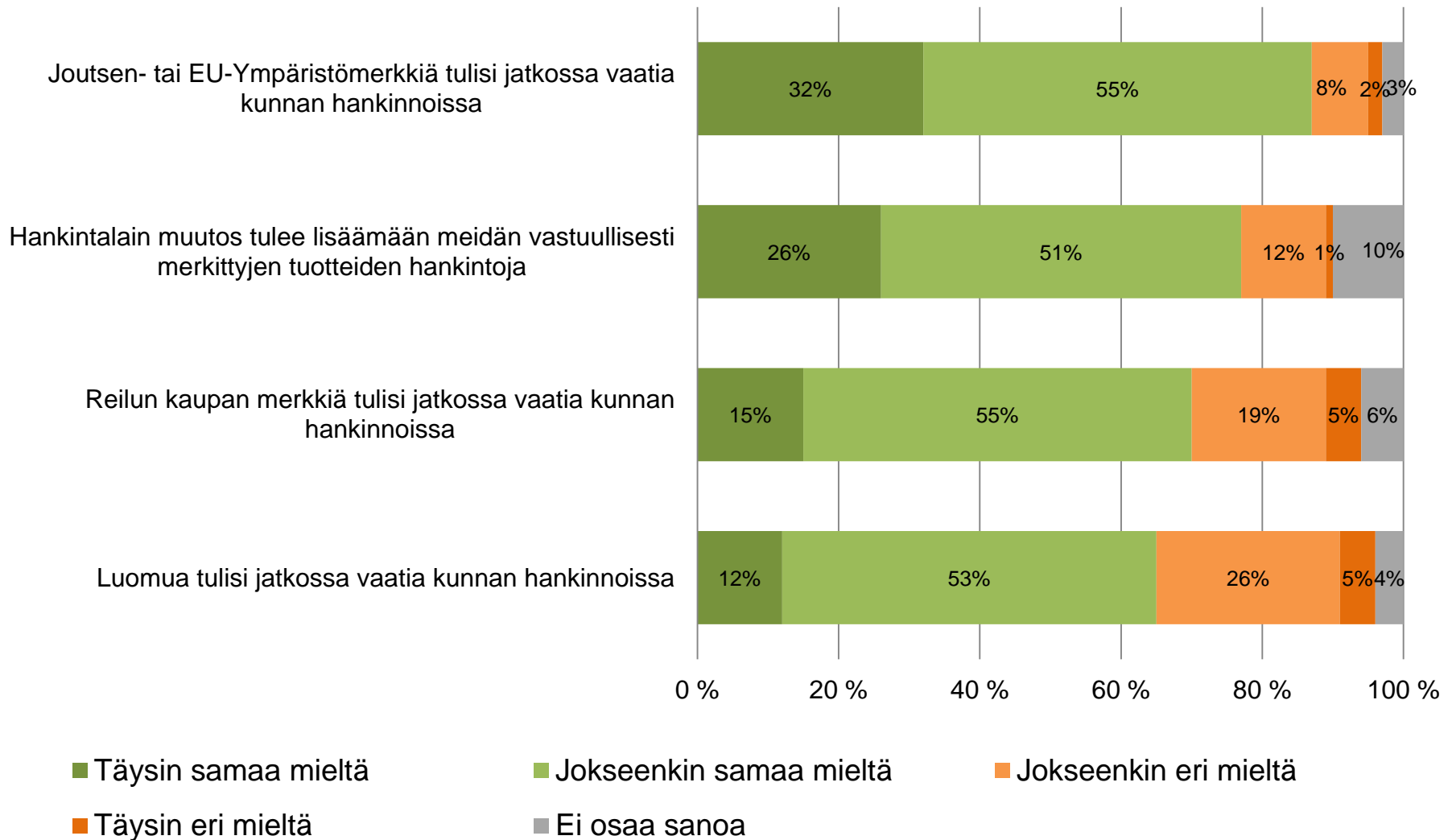
Mitkä seuraavista mielestäsi vaikeuttavat tai vähentävät vastuullisten tuotteiden hankintaa kunnassanne...? (n= 100, kaikki)



Vaikeuttaa tai vähentää vastuullisten tuotteiden hankintaa kunnassa...	KAIKKI (n=100)	Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=27)	Yleishankintapäätäjät (n=27)
Hankintabudjetti ei mahdollista vastuullisten tuotteiden hankintaa	56 %	70 %	48 %
Vastuullisten tuotteiden hankkiminen vie enemmän aikaa hankintaprosessissa	53 %	41 %	48 %
Kilpailutettaessa ympäristö- ja sosiaalisen vastuun kriteerejä käyttäen, tarjontaa ei ollut riittävästi tai tuotteita on huonosti saatavilla	51 %	44 %	52 %
Vastuullisista tuotteista on heikosti tietoa saatavilla	46 %	48 %	52 %
Kilpailutuksissa tärkein tai painotetuin kriteeri on alhaisin hinta	45 %	44 %	33 %
Kuntapäätäjät eivät linjaa tai arvosta vastuullisten tuotteiden hankintaa	42 %	33 %	41 %
Mielestäni hankintalaki ei tue vastuullisten tuotteiden hankintaa	38 %	41 %	30 %
En saa riittävästi tukea ja ohjeistusta vastuullisten tuotteiden kilpailuttamiseen	35 %	44 %	44 %
Kuntalaiset eivät vaadi tai arvosta vastuullisten tuotteiden hankintaa	23 %	26 %	19 %

Hankintalain uudistus on parhaillaan valmisteilla. Siinä edellytetään, että hinta ei pelkästään saa olla hankintakriteeri. Luomua saa jo nyt käyttää hankintakriteerinä. Uusi hankintalaki mahdollistaneee myös muiden vastuullisuusmerkkien käytön hankinnan kriteerinä (esim. Joutsenmerkki, EU- Ympäristömerkki tai Reilu Kauppa).

Miten suhtaudut seuraaviin väittämiin liittyen uuteen hankintalakiin? (n= 100, kaikki)



Täysin tai jokseenkin samaa mieltä hankintalakiin liittyvän väittämän kanssa...	KAIKKI (n=100)	Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=27)	Yleishankintapäätäjät (n=27)
Joutsen- tai EU-Ympäristömerkkiä tulisi jatkossa vaatia kunnan hankinnoissa	87 %	89 %	82 %
Hankintalain muutos tulee lisäämään meidän vastuullisesti merkittyjen tuotteiden hankintoja	77 %	74 %	74 %
Reilun kaupan merkkiä tulisi jatkossa vaatia kunnan hankinnoissa	70 %	70 %	63 %
Luomua tulisi jatkossa vaatia kunnan hankinnoissa	65 %	67 %	71 %

Minkälaista tukea katsot, että kunnassanne tarvittaisiin vastuullisten hankintojen tekemiseksi tai mitä pitäisi tehdä jotta vastuullisuuskriteereitä huomioitaisiin enemmän hankinnoissa? 1/4

(n=79, kaikki kantaa ottaneet)

- Asiasta/tuotteista saisi tulla enemmän tietoa, jolloin näiden tuotteiden osalta hankintoja tehtäisiin enemmän.
- Asioista enemmän tietoa ja informaatiota.
- Enemmän pitäisi olla koulutusta luottamusmiehillä sekä työntekijöille jotta tietoisuutta lisättäisiin.
- Enemmän pitäisi saada informaatiota hankkijoille, käyttäjille ja luottamusmiehillä.
- Enemmän tiedottamista yleisellä tasolla.
- Enemmän tiedotusta
- Enemmän tietoa kriteereistä ja tuotteiden saatavuudesta.
- Enemmän tietoa liikkeelle. Luottamusmiesten tukea tarvittaisiin, ei voida luottaa siihen että yksi ihminen tietäisi kaiken. Jokaisella kunnalla pitäisi olla hankinta-asiamies joka neuvoisi kilpailutilanteissa yrityksiä sekä kuntia.
- Enemmän tietoutta ja infoa kaikkiin yksiköihin.
- Hankintabudjetin pitäisi olla linjassa vastuullisten hankintojen kanssa, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa onko se mahdollista. Päättäjillä pitäisi olla enemmän tietoa.
- Hankintalaki ei tule automaattisesti korjaamaan asioita tai lisäämään vastuullisten tuotteiden hankintoja. Kokonaisuudessaan tuotteisen saatavuuden täytyy laajentua, jotta sitä kautta olisi mahdollisuus hankkia vastuullisesti merkittyjä tuotteita enemmän.
- Hankintaohjeisiin pitäisi saada näistä tuotteista ohjeistusta/kuvausta, niin tämä ohjaisi tuotteiden hankintaan.
- Hankintapäättäjien kouluttamista ja osaamisen lisäämistä. Enemmän tietoa.
- Informaation lisääminen tuotteista ja kokonaisuudesta
- Isojen elintarviketukkujen pitäisi antaa enemmän tarjontaa kunnille.
- Jos lähiruokalinjaus tehdään, niin tarvitaan enemmän tukea ja hankintaosaamista sekä tietoa.
- Kaikki lähtee hankintaohjelmasta ja ohjeistuksesta. Viime vuosina on ollut paljon koulutuksia, joten on ihmisistä kiinni kuinka niihin osallistuu ja perehtyy asioihin.
- Kilpailutukseen olisi hyvä saada valmiita lauseita mitä käyttää vastuullisten tuotteiden hankkimiseksi. Ostettavan tuotteen varmistaminen/ tärkeää olisi tietää että tavara täyttää vaatimukset.
- Koulutusta pitäisi saada enemmän
- Kun tietoa tulee lisää, niin työ helpottuu koko ajan. On huomattu että lähiruoka ei ole välttämättä kalliimpaa kuin tukkureilta hankittu ruoka. Hinta ei saa muutenkaan aina olla suurin kriteeri. Luomua on hyvä myös käyttää, mutta silloin sen on ehdottomasti oltava kotimaista, tai muuten siitä ei saa niin suurta hyötyä.

Minkälaista tukea katsot, että kunnassanne tarvittaisiin vastuullisten hankintojen tekemiseksi tai mitä pitäisi tehdä jotta vastuullisuuskriteereitä huomioitaisiin enemmän hankinnoissa? 2/4

(n=79, kaikki kantaa ottaneet)

- Kunnalla pitäisi olla linjaus vastuullisuuskriteereistä
- Kunnan pitäisi linjata ylemmältä taholta selkeät ja yhdenmukaiset linjaukset joita käytettäisiin hankintoja tehdessä. Samalla pitäisi myös olla hankintabudjetti samassa suhteessa, jotta hankintakriteerejä olisi mahdollista toteuttaa.
- Kunnan päättäjille ja ylimmälle johdolle pitäisi olla enemmän tiedottamista.
- Kunnan sisällä pitäisi tehdä selkeät linjaukset mitä halutaan ja mihin.
- Kuntapäättäjien pitäisi tarpeen mukaan tehdä päätös tai velvoite. Kustannukset nousevat, joten se pitäisi huomioida kuluissa.
- Kuntapäättäjille koulutusta
- Kuntapäättäjillä pitäisi olla enemmän tietoa. Varsinkin pienissä kunnissa kuntapäättäjillä on hyvin vähän tietoa ja se tietenkin aina hankaloittaa. Vaikka itselle on tuttu aihe, niin yksin ei voi vaikuttaa.
- Kuntien välillä on yhteistyötä ja tukea. Täytyy löytyä yrittäjiä kenelle vinkata että on kilpailutus käynnissä.
- Kuuluvat Porin hankintarenkaaseen ja toivovat että tässä tehtäisiin tiivistä yhteistyötä (istutaan alas neuvottelemaan asioista), tehtäisiin laajempi päätös siitä miten varoja käytetään.
- Lisätä sisäistä hankintakoulutusta, lisätä tietoisuutta asiasta.
- Lisää perehdyttämistä asian suhteen, hankintalain osalta tulisi kuntaan hyvät tiedotteet joita voidaan yhdessä läpikäydä.
- Luomutuotteiden käytössä pitää ottaa huomioon talousarvio, jotta niihin on varaa.
- Malleja on olemassa, yksin näitä on mahdotonta keksiä. Esimerkkimallit ovat erittäin tärkeitä, näitä pitäisi saada lisää. Erilaiset tilaisuudet, vaikka tietoiskupäivät olisivat hyviä (esim. skype kokous).
- Määritelmiä ja selkeä opas siitä minkä tyyppisiä asioita pitää ottaa esiin ja mitä asioita voi merkitä hankintoihin liittyen.
- Määrärahoja pitäisi nostaa, jotta vastuullisia hankintoja olisi mahdollista enemmän tehdä
- Määrärahojen pitäisi olla linjassa vastuullisten hankintojen tekemiseksi.
- Näen että tietoa on kyllä saatavilla, se on itsestämme kiinni kuinka aktiivisesti itse haemme sitä.
- Olisi hyvä saada konkreettista käytännön esimerkkiä.
- Olisi hyvä virittää keskustelua lähikuntien kanssa, enemmän yhteistyötä. Mitä enemmän tietoa sen parempi. Luomuruokaan liittyä paljon ennakkoluuloja. Luomussa on paljon ristiriitoja, usein se tulee ulkomailta eikä ole lähiruokaa. Ei saisi pelkästään kirjata hankintalakiin vaan se pitäisi käytännössä toteutua.
- Onko luomu parempi vaihtoehto? Pitäisi olla käytännön esimerkkejä miten on muualla tehty ja kuinka onnistuttu. Vastuullisuuskriteereitä pitäisi pystyä avaamaan, jos niitä on tehty. Luomu vaikuttaa hintatasoon ja silloin nousee elintarvikekulut ja silloin se on pois jostain muualta.

Minkälaista tukea katsot, että kunnassanne tarvittaisiin vastuullisten hankintojen tekemiseksi tai mitä pitäisi tehdä jotta vastuullisuuskriteereitä huomioitaisiin enemmän hankinnoissa? 3/4

(n=79, kaikki kantaa ottaneet)

- periaatepäätös pitäisi kirjata ylös jotta siihen sitouduttaisiin
- Pitäisi olla enemmän tietoa saatavilla.
- Pitäisi olla tietoa vastuullisuudesta helposti saatavilla.
- Pitäisi olla yleisesti enemmän tietoa saatavilla.
- Pitäisi saada enemmän asiasta tietoa ja painostusta.
- Pitäisi tulla selkeitä esimerkkejä kuinka voidaan käyttää. Esimerkiksi Motivalta, jolla on paras tietämys niin pitäisi tulla ehdottomasti selkeitä ja hyviä esimerkkejä missä hankinnoissa ja miten käytännössä niitä käytetään.
- Poliitikkoja pitäisi kouluttaa enemmän. Jos heillä ei ole tietoa, niin silloin tieto ei kulkeudu eteenpäin eikä tehdä oikeita ratkaisuja.
- Päättäjien pitäisi ensin linjata asia ohjelmaan. Pitäisi olla selkeät säännökset asiasta. Hinta voi olla joissakin tapauksissa kalliimpi, joten rahaa pitäisi olla myös enemmän käytössä.
- Päättäjien pitäisi määritellä nämä asiat/hankinnat, budjettia pitäisi myös kasvattaa.
- Päättäjien tukea tarvittaisiin enemmän. Koulutusta, jotta tietoisuus heräisi. Myös toimittajilta olisi hyvä saada sitoutumista asian käsittelyyn. Omassa kunnassa on huonosti saatavilla Reilun Kaupan tuotteita ja luomua, pitäisi olla helpommin saatavilla. Luomua käytettäessä pitäisi myös olla lisää resursseja.
- Päättäjiltä ohjeistusta ja lupaa. Kuntalaisten pitäisi vaatia vastuullisia tuotteita.
- Päätöksien tekijöille enemmän tietoa.
- Saatavuus pitäisi olla laajempi.
- Tarjonta näille tuotteille pitää tehdä näkyväksi, tällöin tiedetään mitä voidaan hankkia.
- Tarvitsisi olla perehtynyt viranhaltija, jotta tieto tulisi oikein ja tarpeeksi.
- Tarvittaisiin koulutusta ja ohjausta valinnoissa.
- Tarvittaisiin koulutusta ja tutustumista enemmän asioihin.
- Tarvittaisiin kuntien välistä yhteistyötä, että mentäisiin samoilla linjoilla ja olisi isompi määrä henkilöitä vaikuttamassa.
- Tarvittaisiin poliittista linjausta siihen että rahat riittävät vastuullisten tuotteiden hankkimiseen.
- Tarvittaisiin yleispätevää ohjeistusta ja tietoa asiasta.

Minkälaista tukea katsot, että kunnassanne tarvittaisiin vastuullisten hankintojen tekemiseksi tai mitä pitäisi tehdä jotta vastuullisuuskriteereitä huomioitaisiin enemmän hankinnoissa? 4/4

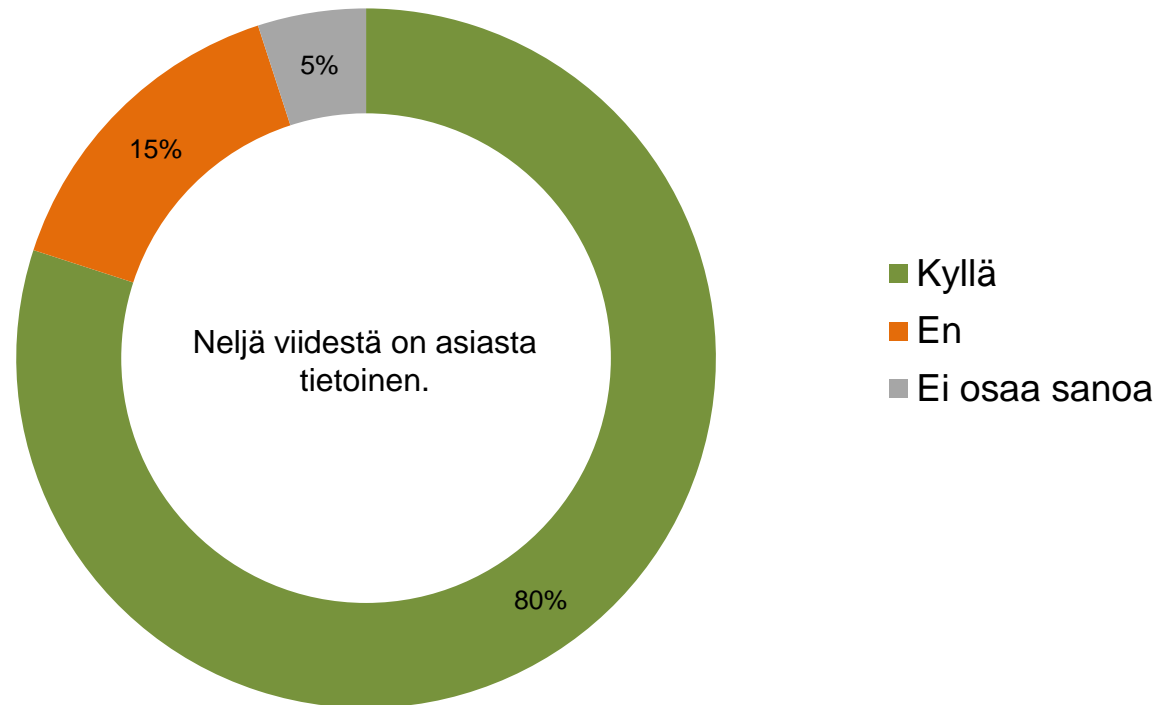
(n=79, kaikki kantaa ottaneet)

- Tiedon lisääminen ja resursseja enemmän julkiselle puolelle.
- Tiedon saaminen on ollut hidasta ja kriteereiden mittaaminen on ollut haastavaa vastuullisten tuotteiden osalta.
- Tietoa pitäisi enemmän jakaa
- Tietoa pitäisi olla enemmän
- Tietoisuuden lisäämistä.
- Tietoisuutta pitäisi lisätä
- Tilaavan organisaation tuotetietoisuus pitää olla kunnossa. Vuorokeskustelua päättäjien kanssa, onko tuotteita mahdollista hankkia. Laatu ei välttämättä kohtaa hinnan kanssa.
- Tukea poliitikoilta. Enemmän määrärahoja, jotta hankintakriteerejä olisi mahdollista toteuttaa laajemmin. Esim. luomu on usein lähiruokaa ja kalliimpaa.
- Tuotevalikoimaa tarvittaisiin lisää. Tuotteita pitäisi olla kilpailukykyiseen hintaan tarjolla. Enemmän pitäisi olla koulutusta ja markkinointia, jotta tietoisuus kasvaisi.
- Tällä hetkellä kunnassa saadaan hyvin tukea ja tietoa.
- Täytyisi olla yksi henkilö kenen pääpaino painottuisi hankintoihin. Henkilö kuka kouluttautuisi ja paneutuisi aiheeseen ja ja valmistelisi pienten kuntien hankintoja.
- Täytyisi osata kilpailuttaa, pitäisi olla enemmän koulutusta
- Uskon että Motivan kanssa asioita viedään hyvin eteenpäin, asiat etenevät tätä kautta.
- Vaikka tietoa on jo nyt, olisi hyvä jos sitä olisi enemmän, jotta ymmärrys vaikutuksista olisi päättäjillä.
- Valtion toimijoiden (ministeriöt ja järjestöt) kehittämisessä enemmän mukana ja materiaalia enemmän sähköisesti että kirjallisesti. Jalkautumista kuntiin ja tietoisukuja. Mitä enemmän malleja ja käytäntöjä, sitä enemmän tietoa.
- Varsinkin pienessä kunnassa olisi hyvä olla henkilö kuka on vastuussa hankinnoista kokonaisuudessa. Helpottaisi työtä. Jos työ tehdään oman toimen ohella, niin se ei ole riittävää sekä se on vaikeaa.
- Vastuullisuusasiat pitäisi olla hyvin tiedossa niillä henkilöillä jotka ovat apuna kilpailuttamisessa, eli tietävät tarkasti mitä esim. Joutsenmerkki tarkoittaa.
- Viranhaltijoille selkeitä ohjeita. Pitäisi saada malliesimerkkejä kuinka asioita voi ilmaista. Olisi suuri apu saada valmiita lauseita ja esimerkkejä joita pystyisi käyttämään, jotta aikaa säästyisi ja kaikki kirjattaisiin oikein.
- Yhteistyö kuntapäättäjien kanssa. Kuntapäättäjien pitäisi linjata selkeät strategiat joita noudatettaisiin. Talouden mahdollistaminen luonnonmukaisiin tuotteisiin ja ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttöön.

Pro Luomun omat kysymykset

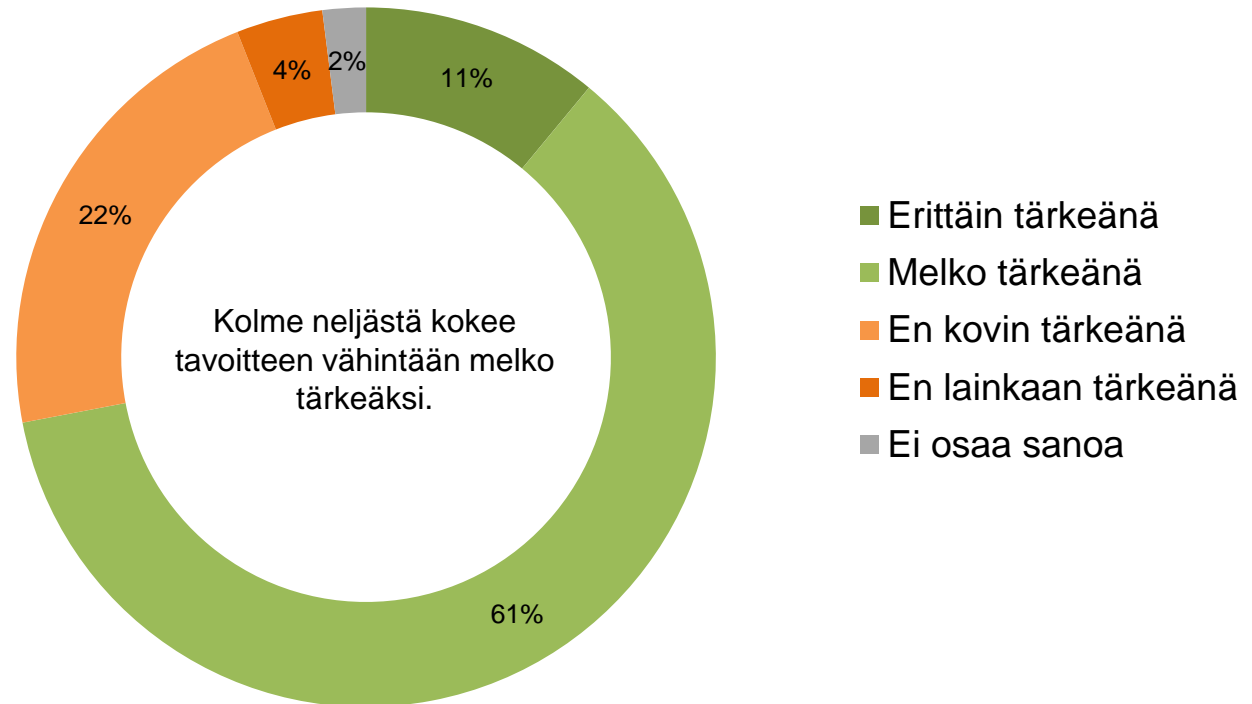
Oletko tietoinen, että valtioneuvoston periaatepäätöksen (13.6.2013) mukaan luomutuotteiden osuus julkisen ruokapalvelun tarjoamista aterioista tulisi olla 20 % vuoteen 2020 mennessä?

(n= 93, elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)



Miten tärkeänä pidät tämän periaatteen (luomutuotteiden osuus julkisen ruokapalvelun tarjoamista aterioista tulisi olla 20 % vuoteen 2020 mennessä) **toteutumista?**

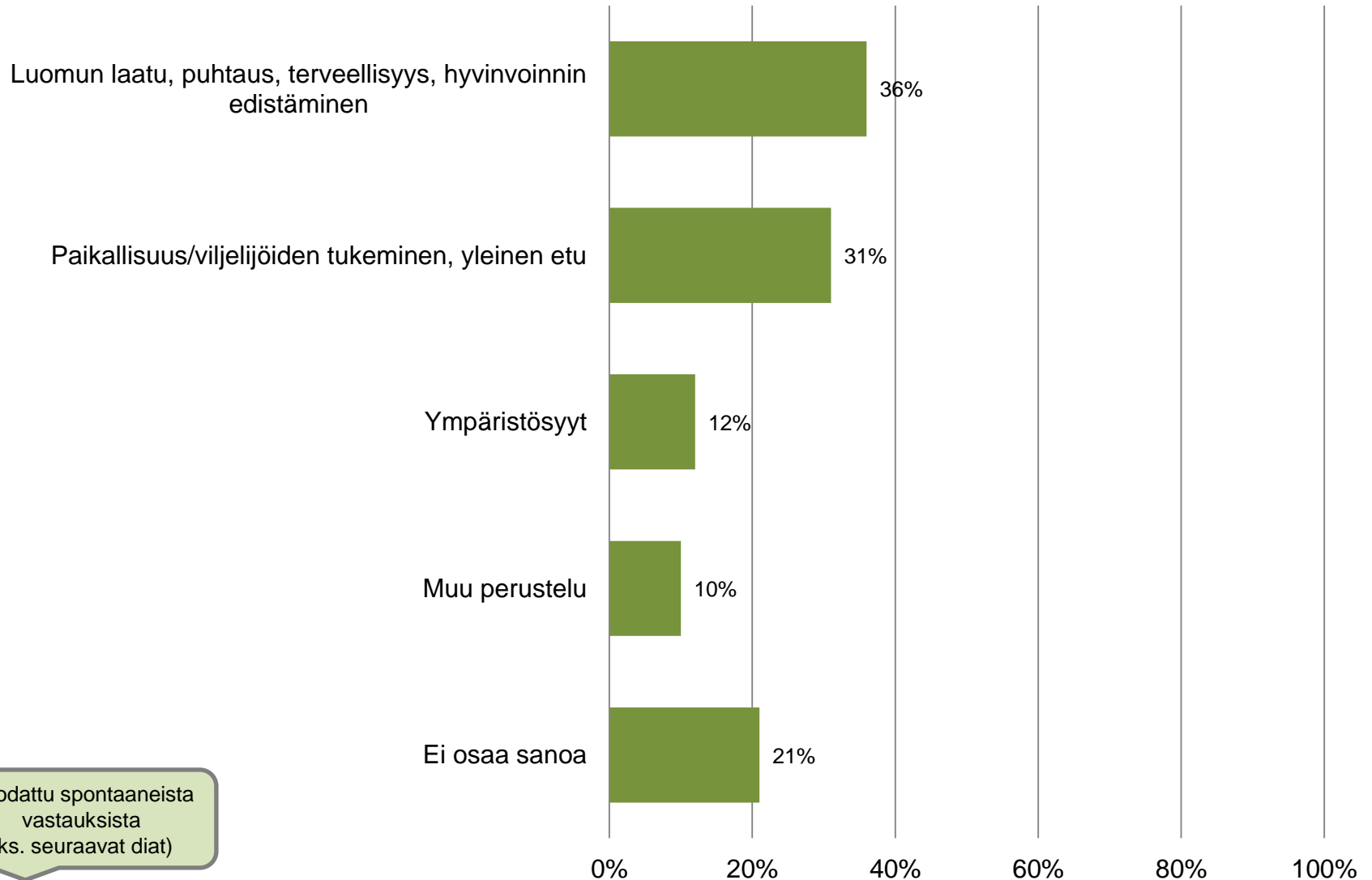
(n= 93, elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)



<p>valtioneuvoston periaatepäätöksen (13.6.2013) mukaan luomutuotteiden osuus julkisen ruokapalvelun tarjoamista aterioista tulisi olla 20 % vuoteen 2020 mennessä?</p> <p>(n= elintarvikkeiden ja ruokapalveluiden hankinnasta vastaavat / yleishankintavastaavat)</p>	<p>KAIKKI (n=93)</p>	<p>Yli 20.000 asukkaan kunnat (n=24)</p>	<p>Yleishankintapäätäjät (n=27)</p>
<p>On tietoinen asiasta</p>	<p>80 %</p>	<p>75 %</p>	<p>63 %</p>
<p>Pitää tavoitteen toteutumista erittäin/ melko tärkeänä</p>	<p>72 %</p>	<p>71 %</p>	<p>59 %</p>

Miksi koet tavoitteen tärkeäksi? (spontaani)

(n= 67, koee tavoitteen toteutumisen erittäin/ melko tärkeäksi)



Koodattu spontaaneista vastauksista (ks. seuraavat diat)

Miksi koet tavoitteen tärkeäksi? (spontaani) ”Muu, mikä” – vastaukset

1/3

Esikoodatut vaihtoehdot:	Miksi koet tavoitteen tärkeäksi? ÄLÄ LUETTELE (n=67)
Luomun käyttö on hyväksi ympäristölle ja tuotantoeläimille	3%
Luomutuotteet ovat laadukkaampia	10%
Luomun käyttö lisää asiakkaiden hyvinvointia	3%
Luomun käyttö on kilpailuvaltti	1%
Muu syy, mikä (koodattu edelliseen diaan)	64%
Ei osaa sanoa	21%

- Ekologisuus
- Enemmän lähiruuan kannalla
- Halutaan tarjota kuntalaisille mahdollisimman puhdasta ruokaa
- Jos trendi jatkuu että vaaditaan puhdasta ja lähellä tuotettua ruokaa niin silloin täytyy myös saatavuus varmistaa.
- kannatan kotimaisen luomun käyttöä, mutta en niinkään paljoa ulkomaisen luomun käyttöä
- Kannatan kotimaista luomua
- Kannatan luomua, sillä se on mahdollisimman puhdasta ruokaa
- Kehityksen kannalta
- Kokonaisuuden kannalta luomutuotteiden käyttö on hienoa.
- Kotimaista luomua enemmän. Tämä tukisi viljelijöitä
- Kotimaista luomua kannatetaan
- Kun ruoka on lähellä tuotettua ja kotimaista ruokaa, niin tiedetään täysiin mitä siinä on. Luomulla on työllistävä vaikutus.
- Lapin läänissä suurin osa on luomua, tavoite tulee täyttymään.
- Luomu on ekologisempaa ja terveellisempää.
- Luomu on hyvä arvo, joten sitä on myös jossain määrin hyvä käyttää
- Luomu on hyväksi ihmisille ja luonnolle.

Miksi koet tavoitteen tärkeäksi? (spontaani) ”Muu, mikä” – vastaukset 2/3

- Luomu on mahdollisimman puhdasta ruokaa. Kuitenkin luomu on niin paljon kalliimpaa että sitä ei ole välttämättä mahdollista hankkia. Enemmän pitäisi panostaa lähiruokaan.
- Luomu on pitkälti kotimaista ja puhdasta. Suomalaisen työn ja viljelyn tukeminen
- Luomu on puhtainta mahdollista ruokaa ja olisi mainiota jos sitä pystyttäisiin tarjoamaan vanhuksille, päiväkotilaisille, eskareille ym.
- Luomu on terveellistä
- Luomu on usein paikallista
- Luomua ja lähituotteita on tärkeä käyttää
- Luomua käytettäessä pidetään samalla myös huolta ympäristöstä ja maapallosta
- Luomun käyttö on tärkeää, sillä se on merkitty hankintaohjeistukseenkin.
- Luomussa on vähemmän torjunta-aineita sekä lisäaineita
- Luomutuotteiden käyttö pitäisi olla laki, jos se on suositus niin se menettää paljon painoarvoa.
- Olen luomun kannalla.
- Olisi hyvä jos luomua käytettäisiin mahdollisimman paljon, raha vaan tulee vastaan.
- Parantaa julkisia ruokapalveluita
- Puhtaita elintarvikkeita. Pitkälti kotimaista
- Taataan ruuan puhtaus
- Tavoite on ylittää 20 % joten siihen on mahdollista päästä
- Tuettaisiin puhdasta ruokaa ja tarjonta lisääntyisi sekä arvostus luomuruokaa kohtaan. Niin puhdasta ruokaa
- Tukee kotimaista tuotantoa
- Tuoteturvallisuuden vuoksi
- Tuottajat ovat samanarvoisia. Kilpailutuksessa hyvä. Luomu on terveellistä.
- Turvataan puhdas luonto ja puhdas ruoka

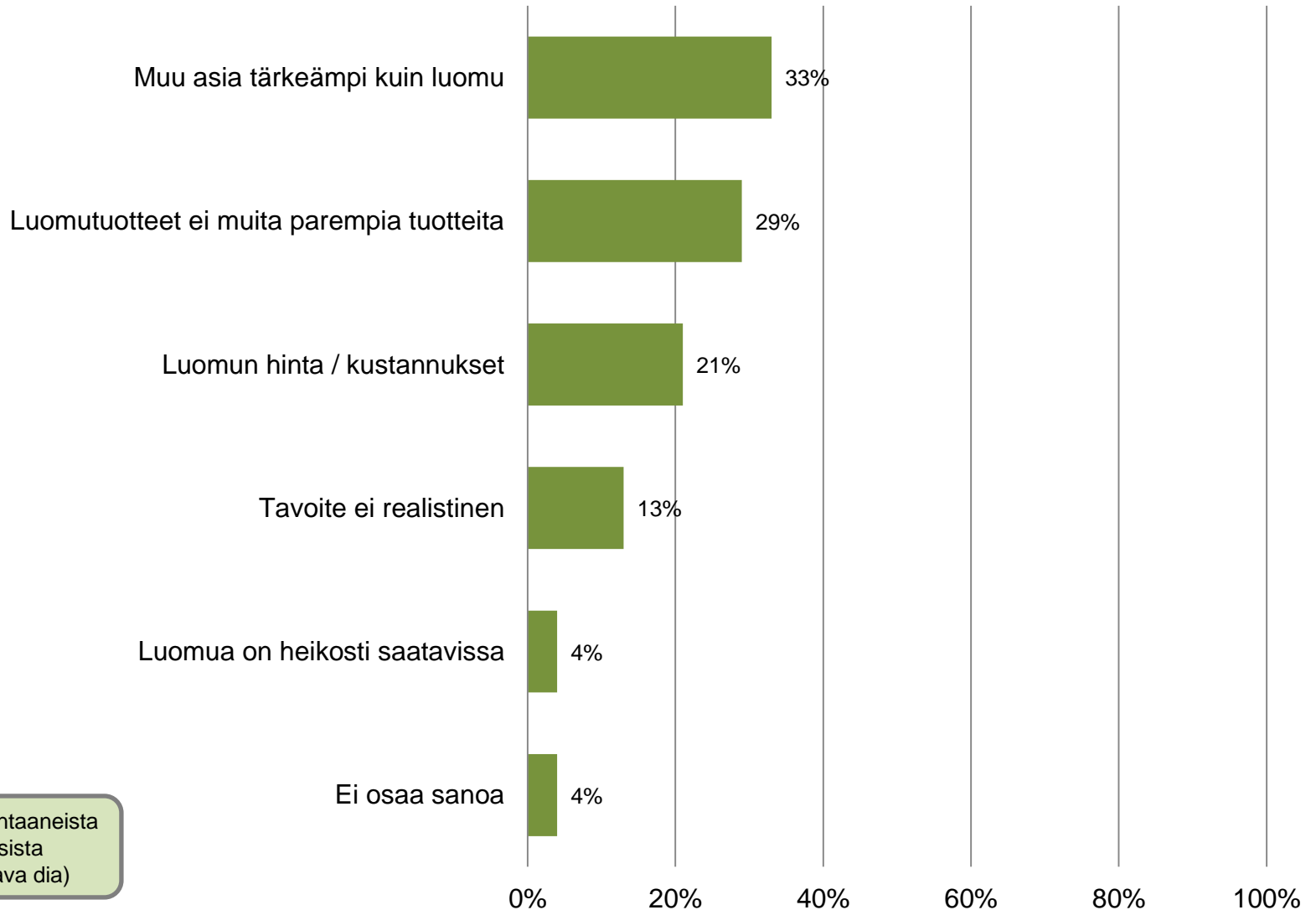
Miksi koet tavoitteen tärkeäksi? (spontaani) ”*Muu, mikä*” – vastaukset

3/3

- Tällä tuettaisiin pientuottajia ja heidän elinkeinoa
- Tällöin lähituottajien palveluita huomioitaisiin enemmän.
- Vastuullisuus ja ympäristöasiat ovat mielestäni merkityksellisempiä, mutta luomua osiksi kuitenkin on hyvä käyttää
- Viljelijöiden ja yrittäjien tukeminen. Enenevässä määrin on kysyntää luomulle sekä lähiruualle ja sitä olisi hyvä olla tarjolla
- Yleisesti luomu on tärkeä
- Yleisesti olen luomun kannalla (periaate)

Miksi et koe tavoitetta kovin tärkeäksi? (spontaani)

(n= 24, ei koe tavoitetta kovin / lainkaan tärkeänä)



Koodattu spontaaneista
vastauksista
(ks. seuraava dia)

Miksi et koe tavoitetta tärkeäksi? (spontaani) ”Muu, mikä” – vastaukset

Esikoodatut vaihtoehdot:	Miksi et koe tavoitetta kovin tärkeäksi? ÄLÄ LUETTELE (n=24)
Luomutuotteiden käyttö lisää kustannuksia	17%
Luomutuotteet eivät laadultaan vastaa tarpeitamme	8%
Luomua on heikosti saatavissa	4%
Luomuruoan osuuden lisäämisellä ei saada aikaan mitään hyötyjä	4%
Muu syy, mikä (koodattu edelliseen diaan)	67%
Ei osaa sanoa	4%

- Ei ole tutkimustuloksia luomun paremmuudesta.
- Enemmän haluttaisiin lähiruokaa ja tukea paikallisia yrittäjiä.
- Enemmän lähiruokaa, luomu ei niin tärkeä
- Ennemmin suosittaisiin kotimaista kun luomua
- Kotimaisuus on tärkeämpi asia kuin luomu.
- Luomu on yliarvostettua
- Lähes yhtä puhtaita ovat ruuat jotka ovat esim. tuotettu lähellä. Ei ole hyötyä ostaa kalliimmalla lähes samankaltaisia tuotteita. Jostain täytyy kuitenkin karsia kuluja pois jos ostetaan luomua (esim. porkkanan tilalle aina pelkkää kaalia)
- Lähiruoka on oleellisempi asia/kriteeri.
- Lähiruoka on tärkeämpi kuin luomu
- Mieluummin lähiruokaa, sillä luomu ei välttämättä ole kotimaista eikä niin puhdasta
- Millään keinoin tavoitteeseen ei päästä. Ei ole tarpeeksi valikoimaa eikä rahaa.
- Pidän joutsenmerkkiä ja lähiruokaa tärkeämpänä
- Ratkaisevana tekijänä on raha, onko se realistinen tavoite.
- Siihen ei tulla pääsemään. Jos valtioneuvosto asettaa tavoitteita, pitäisi myös olla tukea päästä niihin.
- Suomalainen tuote on parempi kuin ulkomailta tuotettu luomu. Luomu ei tee ruuasta sen parempaa.
- Suosia enemmän kotimaista lähiruokaa.
- Tavoite on hieno, tämä ei kuitenkaan ole välttämättä realistista. Onko siihen rahaa?

Haastatellut kunnat aakkosjärjestyksessä 1/2

Alajärvi	Ikaalinen	Juva	Karstula	Kokkola
Alavus	Ilmajoki	Jyväskylä	Kauhajoki	Kouvola
Askola	Inari	Jyväskylä	Kauniainen	Kurikka
Haapajärvi	Isokyrö	Jämsä	Kaustinen	Kuusamo
Harjavalta	Joensuu	Järvenpää	Kemi	Kärkölä
Hattula	Jokioinen	Kaarina	Kemiönsaari	Lahti
Heinola	Jokioinen	Kalajoki	Keuruu	Lahti
Helsinki	Joroinen	Kangasniemi	Kirkkonummi	Laitila
Hollola	Joutsa	Kankaanpää	Kiuruvesi	Lapinlahti
Iisalmi	Juuka	Kannus	Kokemäki	Lapua

Haastatellut kunnat aakkosjärjestyksessä 2/2

Lieksa	Mäntsälä	Polvijärvi	Sievi	Teuva
Lieto	Naantali	Pori	Siikalatva	Tohmajärvi
Liminka	Nokia	Pyhäjärvi	Siilinjärvi	Uvila
Lohja	Nurmes	Pälkäne	Sipoo	Urjala
Loviisa	Oulu	Raahe	Sodankylä	Uusikaarlepyy
Luumäki	Paavola	Raisio	Somero	Uusikaupunki
Masku	Paimio	Ruovesi	Sonkajärvi	Vesilahti
Mikkeli	Parikkala	Rusko	Suonenjoki	Vihti
Muurame	Parkano	Saarijärvi	Säkylä	Vöyri
Mynämäki	Pieksämäki	Salo	Tampere	Äänekoski

Sales Questor Oy:n osakkaat

Yhteyshenkilöt:

Ville Haikola, KTM
ville.haikola@questor.fi

040 772 2651

Vesa Ryyppö, FM
vesa.ryyppo@questor.fi

0400 234 729

WWW.salesquestor.fi

WWW.yougov.com